

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav etnologie

Posudek oponenta disertační práce Mgr. et Mgr. Nely Štorkové

“Etnografie a ideologie: Politická instrumentalizace českého národopisu
ve 40. a 50. letech 20. století”

předkládané v roce 2019 na Katedře antropologie Filozofické fakulty Západočeské
univerzity v Plzni

Zajímavá disertační práce Mgr. et Mgr. Nely Štorkové se zabývá důležitou a v poslední době poměrně razantně badatelsky exploatovanou problematikou domácích dějin oboru s akcentem na jedno z nejvýznamnějších přelomových období vývoje českých etnologických věd, které je na jednu stranu spojeno s jejich ideologizací (ke které ovšem v různé podobě docházelo ve všech vývojových obdobích, samozřejmě včetně dneška), na stranu druhou ale s jejich profesionalizací a solidní institucionalizací, a to jak na půdě univerzitních pracovišť, tak akademie věd. Z poměrně širokého spektra potenciálně použitelných zdrojů dat, které autorka v úvodu práce ostatně sama zmiňuje (např. rozhovory, oral history) se autorka zabývá takřka výhradně tiskem vydanými hlavními proklamativními a programatickými texty a dobovými archiváliemi, a to jednak pomocí jejich hermeneutické analýzy, jednak jejich spíše „mechanickou“ komparací s vybranými „kanonickými“ texty dobově dostupného dobového marxismu-leninismu.

Díky zvolenému postupu autorka korektně popisuje a do relativní hloubky popisuje proměny dobového badatelského prostředí; správně poukazuje na klíčový význam trojice celostátních národopisných konferencí, které položily základy dobových kontur toho, jak byl obor chápán, dobově vlivných postav typu Otakar Nahodil, a kriticky reflektuje celou řadu dalších dobových textů.

Problémem zvoleného postupu je ale samozřejmě hlubší porozumění spletitostem dobové badatelské „kultury“ – zaměření se na klíčové texty totiž dokonale neodhalí jemné rozdíly mezi čistě deklaratorními, „usmiřovatelsky s dobovou mocí nutnými“ a reálně

Ústav etnologie
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 641
Fax: (+420) 221 619 641
Mobil: (+420) 731 728 995

ethno@ff.cuni.cz
<http://uetn.ff.cuni.cz>
petr.janecek@ff.cuni.cz

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav etnologie

proklamovanými prohlášeními, a tím, co by nás v dané problematice mělo zajímat především – tj. kuhnovská „normální věda“, každodenně prováděná vědecká činnost, skrytá za dobově významnými texty snažícími se vzbudit dojem proměny „paradigmatu“ (možná právě tento takřka dialektický rozpor mezi těmito texty a dobovou „normální“ vědou způsobuje tak rozdílné hodnocení klíčových etap vývoje českých etnologických věd v druhé polovině 20. století ze strany různých pamětníků).

Hlubšímu porozumění by jistě napomohlo použití více typů pramenů (především těch oralhistorických), a možná i důkladná (v podstatě bez problémů i kvantitativní) analýza výstupů dobové „normální vědy“. To by možná komplikovalo vstupní problematickou tezi obsaženou v názvu práce o „ideologizaci“ a „politické instrumentalizaci“; otázkou (minimálně pro mne) totiž zůstává, nakolik se důslednější a skutečně poučená aplikace nejen marxisticko-leninských, ale i historicko a dialekticko materialistických, či obecně marxistických přístupů nad rámec pouhých floskulí a deklaratorních proklamací vůbec v domácích etnologických odborných textech někdy skutečně projevila (tomuto tématu se v budoucnu mimochodem plánuje věnovat text autora posudku v odborném časopise *Kontradikce. Časopis pro kritické myšlení*, vydávaném Filozofickým ústavem AV ČR, zaměřený ovšem pouze na dobová folkloristická bádání).

Jako pracovník Ústavu etnologie FF UK si neodpustím drobný, byť možná částečně zaujatý povzdech nad skutečností, že Katedře národopisu na FF UK (a jejím předchůdkyním) bylo věnováno jen 1,5 tištěné strany práce (této problematice se, byť také pouze obecně, dotkl například text Janeček, Petr: Ústav etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v kontextu vývoje českých etnologických věd. *Studia ethnologica pragensia* 8, 1, 2017, s. 129-163, kapitola „Od marxismu zpět k pozitivismu: Profesionalizace a rozšíření záběru v letech 1948-1959“, v textu práce nevyužitý).

Přes výše zmíněné drobné výtky, chápané ovšem spíše jako pobídka k další práci, považuji práci Mgr. et Mgr. Nely Štorkové za kvalitní odborný text, přinášející celou řadu nových poznatků. Autorka při jejím vytváření odvedla značný kus poctivé a pečlivé

Ústav etnologie
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 641
Fax: (+420) 221 619 641
Mobil: (+420) 731 728 995

ethno@ff.cuni.cz
<http://uetn.ff.cuni.cz>
petr.janecek@ff.cuni.cz

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav etnologie

heuristické práce (včetně náročného archivního bádání), při které dokázala zkoumané texty kriticky komparovat, analyzovat a interpretovat.

Po formální stránce je předložená disertační práce velmi kvalitní a troufám si říci, že stojí i nad běžným standardem v současnosti odevzdávaných absolventských prací.

Při obhajobě navrhuji položit dvojici následujících otázek:

- 1) Není možné dobové zahrnutí cizokrajné/mimoevropské a obecné etnografie a obecně sociologizujících přístupů do české etnologické vědy hodnotit také pozitivně? Nepřekonal tak dobová etnografie minimálně geografické limity „chotkovského“ národopisu?
- 2) Jaká byla podle autorky role (slovesně) folkloristických studií v jí sledovaném období? Na jednu stranu byla dobově vytýkána její údajná oborová samostatnost v předchozím období, na druhou stranu ale jako obor „vznikla“ vlastně až s institucionalizací oboru „etnografie a folkloristika“.
- 3) Konzultovala svůj text s doktorským studentem FHS UK Mgr. Nikolou Balašem, který se ve své disertační práci zabývá relativně příbuzným tématem?

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a v předběžně ji klasifikuji jako *prospěla*.

16. 6. 2019

PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

Ústav etnologie
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 641
Fax: (+420) 221 619 641
Mobil: (+420) 731 728 995

ethno@ff.cuni.cz
http://uetn.ff.cuni.cz
petr.janecek@ff.cuni.cz